

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Інноваційні технології, методи, форми і засоби навчання є необхідними факторами реформування освіти. Важливим чинником підвищення престижу галузі «Технологія» є формування професійної готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних методів навчання. У статті автор аналізує етапи формування цієї готовності.

Ключові слова: вчитель технологій, інноваційні методи навчання, професійна готовність майбутніх учителів технологій до застосування інноваційних методів навчання, етапи формування професійної готовності майбутніх учителів технологій до застосування інноваційних методів навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Прискорення науково-технічного прогресу і соціальний розвиток, економічні, екологічні, демографічні, політичні та інші кризові явища, що виникли у сучасному світі, неминуче позначаються на системі освіти, загострюють суперечності і труднощі формування молодого покоління. Традиційні педагогічні засоби виховання, змісту й організації навчально-виховного процесу не дають потрібного результату.

Нова освітня парадигма передбачає становлення компетентності, ерудиції, творчості та культури особистості. У цьому полягає її головна відмінність у порівнянні з колишньою парадигмою навчання, провідними завданнями якої були набуття знань, формування вмінь і навичок та виховання.

Змінюються підходи до організації системи освіти. В умовах концепції «навчання протягом усього життя» на зміну «тому, кого навчають» як більш-менш пасивному об'єкту освітнього впливу висувається «той, хто навчається» як активний суб'єкт.

Науковці та практики дійшли спільної думки, що вирішення багатьох сучасних педагогічних проблем полягає у запровадженні особисто-орієнтованого підходу в навчально-виховний процес, широкому запровадженні інноваційних освітніх технологій.

Необхідність інноваційної освіти викликана, зокрема, тим, що з цілої низки напрямів утворився істотний розрив між глобальними потребами суспільства і результатами освіти; між об'єктивними вимогами часу і загальним недостатнім рівнем освіченості; між професійною орієнтацією і потребою особистості в гармонійному задоволенні різноманітних пізнавальних інтересів; між сучасними методологічними підходами до розвинених наук і архаїчним стилем їх викладання.

Необхідність в інноваційній педагогічній діяльності на сучасному етапі освіти, за дослідженням В. Сластьоніна [7, с. 68], визначається низкою обставин. Соціально-економічні перетворення вплинули на оновлення методології і технології організації навчально-виховного процесу в навчальних закладах різного типу, переосмислення змісту освіти через зміни у складі навчальних дисциплін, введення нових навчальних предметів. Гостро виникла практична необхідність підготовки і перепідготовки вчителів щодо застосування і поширення передового педагогічного досвіду. Одним із напрямів цього є формування професійної готовності у майбутніх учителів до застосування інноваційних методів навчання. У процесі дослідження цієї наукової проблеми є необхідність теоретичного дослідження і практичного впровадження методики формування відповідної готовності у майбутніх учителів технологій за розробленими етапами і на основі вироблених принципів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичні основи вивчення сутності інноваційних технологій навчання та особливостей використання їх у навчальному процесі розглядали такі науковці, як В. Андрущенко, Н. Бондарчук, І. Зязюн, О. Коберник, М. Корець, В. Курок, В. Луговий, В. Люлька, В. Мадзігон, В. Сидоренко, В. Сластьонін, С. Стрілець, О. Сухомлинська, О. Торубара та ін. На сьогодні питання застосування інноваційних технологій на заняттях з технологій (трудового навчання) та підготовки до цього вчителів у вищих педагогічних навчальних закладах освіти є актуальним. Отже, важливим є питання визначення етапів формування професійної готовності у майбутніх учителів до застосування інноваційних методів навчання.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення і обґрунтування принципів і етапів формування професійної готовності у майбутніх учителів технологій до застосування інноваційних

методів навчання

Виклад основного матеріалу дослідження. У нормативно-правовій базі України визначено, що «інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери; інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг» (ст. 1) [2]. Визначається, що основними принципами державної інноваційної політики є: «забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності; підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності» (ст. 2) [2].

Окрім багатьох перерахованих об'єктів інноваційної діяльності визначаються нові знання та інтелектуальні продукти (ст. 4) [2]. Отже, законодавчо закріплено інноваційну діяльність у галузі освіти. Але у визначенні стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності на 2011-2021 роки освітня галузь відсутня (ст. 4) [3]. Тобто закладені у попередньому Законі України положення про інноваційний розвиток багатьох галузей не стосуються освіти. Тобто технологічний і економічний розвиток України будуватиметься на основі людських ресурсів, які будуть не підготовленими до інтенсивних змін.

При цьому треба відзначити, що Концепцією розвитку національної інноваційної системи (затв. Розпорядженням КМУ від 17.06.2009 р. № 680-р) у національну інноваційну систему включено підсистему освіти, що складається з вищих навчальних закладів, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою, а також навчальних закладів, які проводять підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів [6].

У цій Концепції було заплановано, що забезпечення інноваційної спрямованості системи освіти буде здійснюватися шляхом [6]:

- підвищення рівня комп'ютеризації вищих навчальних закладів;
- активізації науково-технічної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів та збільшення обсягу її бюджетного фінансування;
- утворення інноваційних структур у системі освіти;
- реформування системи освіти з урахуванням вимог європейських стандартів і збереження культурних та інтелектуальних національних традицій.

Важливим завданням для розвитку інноваційної освіти в Україні було виділено «стимулювання процесу підвищення кваліфікації, розвиток системи дистанційного навчання» [6].

Певним чином недолік щодо визначення стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності виправлено у Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері [5]». Достатньо обґрунтовано визначено шляхи і способи розв'язання проблеми формування інноваційної культури через [5]:

- популяризацію провадження наукової, винахідницької та інноваційної діяльності, а також створення цілісної системи безперервної освіти з урахуванням кадрового забезпечення інноваційної діяльності;
- оновлення навчальних програм, планів з метою формування інноваційного мислення, розвитку творчого потенціалу та позитивного ставлення фахівців до інновацій;
- залучення через дослідницькі центри вищих навчальних закладів студентів і слухачів до участі у реалізації інноваційних проектів;

Важливим для середніх і вищих навчальних закладів є затвердження шляху формування позитивного ставлення до інновацій у суспільстві через упровадження навчальних програм, спрямованих на виховання у дітей та молоді творчого мислення та позитивного ставлення до інновацій [5].

Отже, системі освіти приділяється певна увага як одному із основних напрямів упровадження інноваційної моделі розвитку України. Виникає потреба у цілеспрямованому науково-педагогічному пошуку найбільш ефективних змісту, форм, засобів і освітніх технологій як у самій освітній галузі, так і для інших галузей національної економіки.

Інноваційні процеси в освіті – введення новоутворень у педагогічні технології і практику. Перетворення окремих ініціатив і новацій у механізм розвитку освіти передбачає якісно нові

концепції змісту та форм освіти [8, с. 204].

За визначенням О. Дубасенюк, «інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану» [1, с. 15]. Вчений убачає сутнісну ознаку інновації в її здатності впливати на загальний рівень професійної діяльності педагога, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у навчальному закладі [1, с. 14].

У загальному вигляді схема інноваційного процесу може бути представлена таким чином. Перший компонент інноваційного процесу – новації, тобто нові ідеї, знання – це результат закінчених наукових досліджень (фундаментальних і прикладних), дослідно-конструкторських розробок, інші науково-технічні результати. Другим компонентом інноваційного процесу є впровадження, введення новації в практичну діяльність, тобто нововведення, або інновація. Третім компонентом інноваційного процесу є дифузія інновацій, під якою мається на увазі поширення вже освоєної, реалізованої інновації, тобто застосування інноваційних продуктів, послуг або технологій у нових місцях і умовах.

Таким чином, інноваційний процес – це послідовний ланцюг подій від нової ідеї до її реалізації в конкретному продукті, послугі або технології і подальше поширення нововведення.

Зміст педагогічної діяльності в інноваційному освітньому процесі істотно відрізняється від традиційного [8, с. 205].

По-перше, значно ускладнюється діяльність з розроблення курсів. Вона потребує від учителя розвитку спеціальних навичок, прийомів педагогічної роботи.

По-друге, на відміну від традиційної освіти, де центральною фігурою є сам учитель, центр ваги при використанні нових інформаційних технологій поступово переноситься на учня, який активно будує свій навчальний процес, вибираючи певну траєкторію в освітньому середовищі. Важлива функція вчителя – підтримати учня, сприяти його успішному просуванню в морі навчальної інформації, полегшити вирішення виникаючих проблем, допомогти освоїти різноманітну інформацію. У світовому освітньому співтоваристві у зв'язку з цим став використовуватися новий термін – *facilitator* – той, хто сприяє, полегшує, допомагає вчитися.

По-третє, надання навчального матеріалу в ході комунікації вчителя і учнів вимагає більш активних та інтенсивних взаємодій між ними, ніж у традиційному класі, де переважає якби «віртуальний» зворотній зв'язок учителя з усім класом, а взаємодія з окремим учнем зводиться до мінімуму.

Інноваційні технології – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів. Система ґрунтується на внутрішніх умовах навчання. Тому «педагогічні технології» пов'язані з ідеями і досвідом психології, соціології, системного аналізу [4].

Особлива двокомпонентна роль у підготовці майбутнього покоління до життя у час швидких технологічних змін належить учителю нашого профілю. Двокомпонентність полягає у тому, що сам учитель повинен володіти новітніми педагогічними технологіями. За оцінками деяких фахівців, освітні технології, які ми зараз відносимо до інноваційних, набудуть широкого застосування. Для побудови ефективного навчального процесу новітні технології в освіті охоплюють приблизно 60-70 % часу замість 5-10 % на сучасному етапі [8, с. 208]. Це перший компонент. Другий полягає в освоєнні майбутнім учителем змісту сучасних виробничих та сервісних технологій. Зокрема, в галузі новітніх біотехнологій, нанотехнологій, інтерактивних технологій спілкування тощо.

Інноваційна діяльність у сфері освіти має досить широкий спектр конкретних галузей і конкретних предметів застосування. Освіта інноваційного типу за своєю суттю є системоутворювальним, інтегруювальним навчальним процесом і науковим пошуком. Вона передбачає не лише використання в навчальному процесі нових наукових знань, але й сам творчий пошук у освітній інноваційний процес. Це нагадує знамениту формулу: «Досліджую, навчаючись; навчаюсь, досліджуючи».

У цьому сенсі інноваційний аспект полягає у вдосконаленні організаційних засад функціонування системи освіти і передбачає [8, с. 205]:

– формування ефективних механізмів трансляції соціального замовлення системи освіти, розширення участі суспільства в її управлінні;

- чітке розмежування основних прав і обов'язків органів управління освітою на загальнодержавному та місцевому рівнях;
- розширення реальної академічної та фінансової автономії освітніх установ;
- прозорість фінансово-господарської діяльності установ та модернізація системи економічного аналізу діяльності ВНЗ;
- введення контрактних форм відносин освітніх установ з державою та приватними замовниками;
- перехід до державно-громадського управління освітніми установами;
- істотне поліпшення стану справ у менеджменті сфери освіти (підвищення правової та економічної кваліфікації всіх керівників освітніх установ).

Апробація і впровадження нових форм і методів роботи з майбутніми вчителями являють собою постійну потребу вищої школи.

Інноваційна діяльність учителя технологій – це вид професійно-педагогічної взаємодії вчителя технологій і учнів у процесі технологічної підготовки на основі сучасних освітніх та виробничих технологій з метою формування в останніх готовності до успішного входження у самостійне життя у суспільство, свідомого вибору майбутньої професійної діяльності.

У процесі формування визначеної готовності необхідно враховувати відомі дидактичні принципи: науковості, систематичності й послідовності, доступності й посильності, зв'язку теорії з практикою, наочності, свідомості й активності учнів (студентів), самостійності й активності, забезпечення міцності засвоєння знань, сформованості вмінь і навичок [1; 4; 7; 8].

Проаналізуємо вплив загальнодидактичних принципів на процес формування і розвитку професійної готовності у майбутніх учителів технологій на застосування інноваційних методів навчання.

Принцип науковості потребує врахування перевірених педагогічними дослідженнями та експериментами елементів методичної системи (форм, методів, прийомів і засобів) для ознайомлення і опанування студентами. Важливим є також показ наукових шляхів і логіки дослідження вченого, які привели до педагогічної новації, можливості змін.

Під урахуванням принципу систематичності й послідовності розуміємо створення системи пов'язаних елементів формування професійної готовності до застосування інноваційних методів навчання, яка дозволяє по черзі оволодіти всіма компонентами даної готовності, розуміти їх зв'язок між собою та логічність.

Принцип доступності й посильності спрямований на таку побудову опанування інноваційних методів навчання, яка іде від простого до складного, від елементарного копіювання до розроблення власних інноваційних прийомів, заснованого на відомому студентам тезаурусі. Цей принцип повинен враховувати індивідуальні можливості учнів.

Зв'язок теорії з практикою визначається перш за все правильно дібраними реальними прикладами успішного застосування інноваційних методів на уроках технологій.

Принцип наочності полягає не тільки у відображенні певної кількості у вигляді схем, плакатів, таблиць тощо, а наведенні яскравих прикладів успішного застосування інноваційних методів навчання.

Принцип свідомості й активності учнів (студентів) полягає у такому засвоєнні навчального матеріалу, який показує позитивні та негативні сторони новітніх методів навчання, окреслює межі їх застосування. Практичне відпрацювання повинно будуватися на розробленні цілісного навчального процесу як окремих етапів вивчення предмета «Технології», так і більших структурних одиниць (уроку, теми, розділу, всього курсу), ґрунтуватися на застосуванні методів активізації пізнавальної діяльності студентів.

Принцип самостійності ґрунтується на відомому положенні про цінність самостійно здобутих результатів навчання. Для його врахування студенти виконують одноосібно або у невеликій групі завдання викладача, що вимагає певної форми звіту. Окрім цього, важливим є опанування тезаурусу з певною кількістю термінів і понять, які треба самостійно вивчити.

Принцип забезпечення міцності засвоєння знань, сформованості вмінь і навичок вимагає від викладача такої побудови навчального процесу, в якому враховано психологічні закономірності запам'ятовування, формування навичок і вмінь. Засвоєння важливих знань необхідно організувати за трьома етапами: вивчення, повторення, практичне застосування, систематизація. Після вивчення

потрібно на цьому ж занятті організувати його повторення з розглядом усіх ознак і характеристик. У подальшому за короткий термін (до восьми-десяти днів) провести заплановану практичну роботу (лабораторну роботу або семінар), підготовка до якої вимагатиме самостійного повторного вивчення поняття (терміна або категорії). Практичне застосування знання, яке вивчається дозволить більш свідомо і активно використати теоретичний матеріал. Ґрунтовне повторення і систематизацію доцільно проводити через 3–6 місяців. Такий алгоритм вивчення теоретичного матеріалу дозволяє опанувати його з достатньо високою результативністю.

Практичні навички і вміння повинні формуватися на основі свідомої, активної і самостійної навчальної діяльності. Важливими є постановка загальної мети, формування визначеного вміння (навички), поділ уміння (навички) на окремі прості елементи, відпрацювання їх, перехід до комплексного застосування елементарних умінь (навичок) у інтегрованій структурі. Повторне використання вміння (навички) доцільно проводити через певний проміжок часу в складі більш складного (комплексного) вміння або навички або на новому навчальному матеріалі чи нових умовах.

Практичний етап педагогічного дослідження довів необхідність урахування принципів формування професійної готовності до застосування інноваційних методів навчання: принцип створення успіху і принцип творчої спрямованості навчання.

Принцип створення успіху полягає в організації спільної діяльності викладача і студентів таким чином, щоб головним критерієм стало досягнення результату шляхом виділення позитивних пропозицій, зменшення критичності під час обговорення, усунення іронічних та сумнівних думок, негативні думки повинні стосуватися тільки пропозиції, а не її автора.

Принцип творчої спрямованості навчання потребує постійного і систематичного спрямування навчального процесу на створення нестандартних педагогічних ситуацій і задач. Для майбутнього вчителя технологій важливим є розв'язання творчих задач у процесі конструювання і проектування технічних пристроїв і виробів, робота над удосконаленням відомих виробничих та інформаційних технологій, участь у процесі раціоналізації та винахідництва, ознайомлення з відомими винаходами, шляхами подолання технологічних труднощів і технічних суперечностей. Потрібно враховувати такий важливий чинник виникнення джерел інновацій як ознайомлення з сучасними новітніми виробничими (наноматеріали, нановироби, електронні вироби, інформаційні продукти) і педагогічними (проектними, інтерактивними, комп'ютерними) технологіями.

Проведений теоретичний аналіз і реальна практика викладацької діяльності дозволяє виділити п'ять етапів формування професійної готовності вчителя технологій до застосування інноваційних методів навчання: пропедевтичний, ознайомлювальний, тренувальний, практичний, навчально-науковий. До них можна додати етап професійної адаптації, який відбувається після закінчення навчання у перші 2–3 роки вчительської діяльності, але він виходить за рамки нашого дослідження і вимагає окремого вивчення. Визначений поділ ґрунтується на логіці навчального процесу в педагогічному ВНЗ, логіці формування і розвитку різних видів готовності, таксономії дидактичних цілей, принципах формування готовності до застосування інноваційних методів навчання.

Навчальний процес структурований так, що студенти вивчають спочатку гуманітарні та загальнонаукові дисципліни, потім фахові, професійні та спеціалізовані. На початку навчання студенти можуть опанувати професійні компетенції більш низького порядку (рівня «кваліфікований робітник» або «молодший спеціаліст (бакалавр)»), які є елементами змісту майбутньої педагогічної діяльності. Для майбутніх учителів технологій це курси «Вступ до спеціальності», «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Практикум у навчальних майстернях».

Фахові дисципліни є основою для змістової частини майбутньої професійної діяльності. Для вчителів технологій такими є навчальні дисципліни з креслення, матеріалознавства, машинознавства, загальнотехнічних дисциплін, інформатики та інших курсів з вивчення основ інженерії, техніки і технологій.

Професійні дисципліни мають на меті опанування компетенцій, які готують студентів до успішної вчительської (викладацької) діяльності. До них відносимо навчальні дисципліни «Теорія педагогіки (Дидактика)», «Методика виховної роботи», «Вікова і педагогічна психологія», «Технічні засоби навчання».

Спеціалізовані дисципліни розширюють змістовий компонент для майбутньої професійної діяльності й удосконалюють практичну складову з часткових методик. Для майбутнього вчителя технологій спеціалізації «Автосправа» такими є навчальні дисципліни «Теорія і методика

технологічної освіти», «Методика профільного навчання», «Будова і експлуатація автомобіля», «Будова і експлуатація тракторів і сільськогосподарської техніки», «Правила дорожнього руху», «Методика викладання автосправи».

Згідно зі змістовим наповненням навчальних дисциплін і послідовністю їх вивчення, логіки навчання процес формування професійної готовності поділено на такі етапи:

- 1) пропедевтичний;
- 2) ознайомлювальний;
- 3) тренувальний;
- 4) практичний;
- 5) науково-дослідний.

Метою пропедевтичного етапу є: формування свідомого ставлення до інноваційної педагогічної діяльності; формування і розвиток початкових навичок наукового дослідження через свідоме застосування логічних операцій синтезу, аналізу, дедукції, індукції; участь у навчальному процесі із застосуванням інноваційних методів навчання. Він базується на основі наявного особистого досвіду студентів після навчання у середньому загальноосвітньому закладі. За часовим інтервалом етап триває перший-другий семестри, тобто етап адаптації студентів до навчання у педагогічному ВНЗ. Особливу увагу для дослідження приділено курсам «Загальна психологія», «Основи інформатики та комп'ютерної техніки», «Практикум у навчальних майстернях» і «Вступ до спеціальності».

Метою ознайомлювального етапу є оволодіння знаннями, навичками і вміннями: психологічного вивчення окремого учня та учнівських колективів, визначення впливу різних педагогічних підходів на формування особистості школяра; інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу; комунікації з людьми різного вікового стану та різними особистісними якостями; первинне ознайомлення з теорією і практикою застосування інноваційних методів навчання. Етап триває від другого до четвертого семестру навчання у педагогічному ВНЗ. Змістове заповнення реалізується під час продовження вивчення дисциплін «Загальна психологія», «Основи інформатики та комп'ютерної техніки», «Практикум у навчальних майстернях», опанування курсу «Вікова і педагогічна психологія».

Метою тренувального етапу процесу формування професійної готовності до застосування інноваційних методів навчання майбутніх учителів технологій є формування операційно-технологічних умінь і навичок застосування інноваційних методів навчання як компонента відповідної професійної готовності. Основний термін етапу – 4–6 семестри, реалізовується він у процесі оволодіння змістом навчальних курсів «Теорія педагогіки (дидактика)», «Теорія технологічної освіти» і «Методика технологічної освіти». Основна спрямованість етапу – формування компонентів готовності до застосування інноваційних методів навчання у загальноосвітній школі. Для досягнення успішності використовувалась групова (парна, ланкова, бригадна) форма навчальної діяльності студентів.

Метою практичного етапу є первинне застосування і відпрацювання теоретичних знань, професійних умінь і навичок, здобуття досвіду вчительської діяльності щодо застосування інноваційних методів навчання у ході проходження педагогічної практики і на заняттях із спеціальних дисциплін. Етап охоплює період 7–9 семестрів. Результатом практичного етапу є аналіз учителя технологій щодо застосування інноваційних методів навчання і власної педагогічної діяльності, а також результати апробації індивідуального проекту інноваційної педагогічної діяльності під час проходження педагогічної практики в загальноосвітніх навчальних закладах (школах, ліцеях, коледжах), який може стати основою випускної роботи майбутнього вчителя технологій.

Метою навчально-наукового етапу є засвоєння навичок і вмінь розробки етапів з експериментальної перевірки розроблених інноваційних проектів навчання. Етап триває протягом 8–10 семестрів у процесі вивченні дисциплін «Основи наукової діяльності», «Методика викладання автосправи» і у ході роботи над випускними роботами. Провідними формами навчальної діяльності була самостійна робота студента й індивідуальна робота з викладачем (керівником випускної роботи).

Виходячи із цього, найбільш оптимальною системою методів, що відповідають завданням формування відповідної готовності до застосування навчальних інновацій як базовій підставі професійного спрямування особистості майбутнього вчителя технологій, для різних етапів обрано:

- 1) на першому етапі навчання (пропедевтичний) – проблемно-пошукові методи, спрямовані на

розв'язання навчально-педагогічних завдань і ситуацій;

2) на другому етапі (ознайомлювальний) – методи самостійної роботи, кейс-стаді, портфоліо, що дозволяють студентам у процесі вивчення педагогічних дисциплін вивчати й систематизувати теоретичний матеріал, що стосується застосування інноваційних методів, форм і засобів організації педагогічного процесу в загальноосвітніх закладах;

3) на третьому етапі (тренувальний) – дидактичні ігри, тренінги, у ході яких студенти – майбутні вчителі технологій одержують можливість із позицій інноваційної діяльності ознайомитися та одержати першу практику із основними аспектами майбутньої навчально-виховної діяльності;

4) на четвертому етапі (практичний) – практичні методи, спрямовані на реалізацію в ході самостійної професійної діяльності апріорно побудованих моделей і систем авторських інноваційних педагогічних систем;

5) на п'ятому етапі (навчально-науковий) – активне залучення після педагогічної практики методів педагогічного експерименту і аналізу зібраного й систематизованого фактичного матеріалу, що стосуються ефективності застосування інноваційних методів, форм і засобів організації навчального процесу.

Потреба у формуванні у майбутнього вчителя технологій готовності до застосування інноваційних методів як базової підстави особистісного і професійного спрямування висуває особливі вимоги до змісту й структури матеріалу, що стосується інноваційної педагогічної діяльності, а також вибору освітніх технологій його подачі.

По-перше, зміст повинен бути концептуальним, тобто навчальний матеріал необхідно конструювати таким чином, щоб теоретичні відомості, що розкривають різні (соціально-культурні, історично-педагогічні, науково-теоретичні, організаційно-методичні) аспекти інноваційної педагогічної діяльності, уведені на початковому (пропедевтичному) етапі навчання, постійно використовувалася як базова схема орієнтації в системі знань і практичних умінь, які формуються на кожному етапі експериментального навчання.

По-друге, викладання повинно відповідати вимогам технологічності, суть яких у тому, що базові категорії сутності та специфіки інноваційних педагогічних нововведень повинні стати для студентів певною сукупністю стратегій майбутньої професійної діяльності.

По-третє, навчання повинно передбачати проблемність, що припускає створення проблемних задач і ситуацій (насамперед за рахунок протиставлення традиційних й інноваційних методів навчання).

По-четверте, вимога рефлексивності припускає, що освоєння педагогічних інновацій спонукає студентів до усвідомлення потреби в інноваційному стилі мислення як засобі застосування інноваційних методів навчання у майбутній практичній діяльності.

При цьому варто враховувати, що оскільки інноваційний стиль мислення як установка на певне бачення педагогічної дійсності виконує функцію мотивації, то його формування не можна зводити тільки до процесу засвоєння знань й умінь. Це вимагає виховання відповідного ціннісного ставлення до майбутньої інноваційної педагогічної діяльності як одного з вирішальних факторів реформування системи освіти.

Зміст психолого-педагогічних курсів у рамках експериментальної педагогічної системи орієнтовано на засвоєння елементів інноваційної педагогічної діяльності як цілісної системи з позиції таких аспектів:

- соціокультурного, що розкриває значення інноваційної діяльності як одного з вирішальних факторів ефективного суспільного розвитку;
- історично-педагогічного, який розглядає генезис поняття й етапи становлення інноваційної педагогічної діяльності;
- науково-теоретичного, що виявляє сутність і специфіку інноваційної педагогічної діяльності на сучасному етапі (склад, критерії, сфери поширення);
- організаційно-методичного, спрямованого на визначення умов і засобів аналізу, засвоєння й застосування інноваційних методів навчання.

У процесі розроблення технологій освітнього процесу, які дозволяють ефективно формувати професійну готовність студентів до застосування інноваційних методів навчання, потрібно враховувати такі вимоги: альтернативність дій викладачів і студентів у процесі вибору індивідуальної освітньої траєкторії; можливість вибору цілей, змісту, засобів професійної підготовки й виду своєї

діяльності як учителя, педагога-дослідника й ін.; оптимальність, тобто відповідність вибору цілям професійно-педагогічної підготовки, усвідомленість професійно-особистісного розвитку студента в процесі навчання у ВНЗ, визначеність умов і сфери вибору, що сприяє самопізнанню професійно-педагогічних здібностей та інтересів, саморозкриттю творчого потенціалу; наявність пропонуваніх варіантів для реалізації цілей професійно-педагогічної освіти; можливість переорієнтації у виборі шляхів професійно-педагогічної підготовки; логічний взаємозв'язок етапів розгортання ситуацій вибору; системність, реалізована в послідовності актів вибору й дій з реалізації ухваленого рішення.

Висновки. Упровадження інноваційних технологій навчання є пріоритетним напрямком реформування вітчизняної системи вищої освіти. Виконуючи навчальну, виховну й дослідну функції, зазначені технології можуть застосовуватися як на етапі підготовки до проведення занять, при створенні навчально-методичного забезпечення, так і під час навчально-виховного процесу й у позааудиторній роботі. Використання інноваційних технологій навчання дозволяє створити принципово нову інформаційну освітню сферу, що надає широкі можливості для навчальної діяльності, підвищує мотивацію, розвиває самостійність, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, сприяє модернізації традиційної системи навчання. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик і впровадження інноваційних технологій навчання.

До педагогічних інновацій можна віднести зміни:

- 1) у змісті освіти, тобто в навчальних планах і програмах усіх або окремих предметів;
- 2) у внутрішній організації діяльності навчального закладу;
- 3) у відносинах «учитель – учень»;
- 4) у методах навчання;
- 5) у формах організації навчального процесу (нові форми та нетрадиційні типи уроків);
- 6) у формах організації навчальної діяльності студентів і учнів (індивідуальні, колективної творчості, інтерактивні заняття);
- 7) у застосуванні нових засобів навчання (принципово нових педагогічно-програмних засобів навчання, технології Інтернету та дистанційне навчання).

Головними ознаками інноваційного навчання є: чітко визначена мета педагогічного взаємодії або педагогічного впливу; педагогічну мету можна діагностувати через конкретні якісні та кількісні критерії та показники; критерієм розвитку студентів і учнів є активізація їх творчої навчальної і практичної діяльності на основі високого рівня інтелектуального пізнання.

Застосування інноваційних методів навчання вчителями технологій дозволить ефективно досягати навчальної, виховної й розвивальної цілей шкільного предмета. Зазначені методи можуть застосовуватися як на етапі підготовки до проведення занять, створенні навчально-методичного забезпечення, так і під час навчально-виховного процесу й у позааудиторній роботі.

Інноваційна діяльність учителя технологій – це вид професійно-педагогічної взаємодії вчителя технологій і учнів у процесі технологічної підготовки на основі сучасних освітніх та виробничих технологій з метою формування в останніх готовності до успішного входження у самостійне життя у суспільство, свідомого вибору майбутньої професійної діяльності.

Інноваційні освітні технології, методи, форми і засоби навчання є необхідним факторами реформування освіти, її розбудови на засадах особистісно-орієнтованої парадигми. Автор вважає головним фактором підвищення престижу галузі «Технологія» формування професійної готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних методів навчання.

Основними принципами організації освітнього процесу в експериментальній педагогічній моделі є варіативність змісту освіти, наступність в ускладненні вимог до професійної діяльності майбутнього вчителя технологій і вільний вибір освітньо-професійної траєкторії розвитку студентів у межах вивчення психолого-педагогічних дисциплін відповідно до їхніх індивідуально-особистісних можливостей і потреб.

Найбільш доцільними етапами формування професійної готовності майбутнього вчителя технологій до застосування інноваційних методів навчання є такі етапи: пропедевтичних; ознайомлювальних; тренувальних; практичних; науково-дослідних.

Література

1. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 564 с.

2. Закон України «Про інноваційну діяльність»: за станом на 05.12.2012 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 04.07.2002 № 40-IV. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

3. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»: станом на 05.12.2012 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 08.09.2011 № 3715-VI. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.

4. Захарчук Т. В. Інноваційні технології навчання в сучасній школі [Електронний ресурс] / Т. В. Захарчук. // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації: український науковий журнал / гол. ред. В. М. Бебик. – 2011. – Т. 3. – Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/263>.

5. Про схвалення Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері : за станом на 10.09.2012 р. [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 10.09.2012 № 691-р. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/691-2012-p>.

6. Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 року № 680-р // Офіційний вісник України. – 2009. – № 47. – С. 57.

7. Сластенин В. А. Педагогика : учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; Под ред. В. А. Сластенина. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 576 с.

8. Стрілець С. І. Інноваційні технології і методи навчання у вищій освіті: проблеми та перспективи / С. І. Стрілець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету / Серія : Педагогічні науки [Текст]. – Чернігів : Вид. відділ ЧНПУ, 2011. – Вип. 90. – С. 204–209.

Ю. Е. Перинский

ЭТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИЙ К ПРИМЕНЕНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ

Сегодня инновационные образовательные технологии, методы, формы и средства обучения являются существенными факторами образовательной реформы. Формирование профессиональной готовности будущих учителей технологии для использования инновационных методов обучения является важным фактором в увеличении престижности образовательной отрасли "Технология". В статье проанализированы этапы формирования этой готовности.

Ключевые слова: учитель технологий, инновационные методы обучения, профессиональная готовность будущих учителей технологий к применению инновационных методов обучения, этапы формирования профессиональной готовности у будущих учителей технологий к применению инновационных методов обучения.

Yu. Peryns'ky

STAGES OF FORMING INTENDING TECHNOLOGY TEACHERS' PROFESSIONAL READINESS TO THE INNOVATIVE TEACHING METHODS USAGE

Innovative educational technologies, methods, forms and education means are the essential factors of educational reform today. Forming intending technologies teachers' professional readiness to use innovative teaching methods is an important factor in increasing "Technology" branch prestige. In the article the author analyzed the stages of forming this readiness.

Key words: technology teacher, innovative teaching methods, intending technology teachers' professional readiness to the innovative teaching methods usage, stages of forming intending technology teachers' professional readiness to use innovative teaching methods.